

”Kognitiv inlärningspotential och delaktighet som förutsättningar för optimalt lärande hos personer med intellektuell funktionsnedsättning”

Patrik Arvidsson

Med.dr. i handikappvetenskap

Leg. Psykolog

Katarina Florin

Universitetsadjunkt i Pedagogik

Utbildningsledare

INSTITUTET FÖR HANDIKAPPVETENSKAP
SWEDISH INSTITUTE FOR DISABILITY RESEARCH

Intellektuell funktionsnedsättning

- Överrepresentation i både somatisk och psykosocial ohälsa
- Svårare i sociala relationer
- Svårare komma ut i arbetslivet
- Socialt sårbarhet/socialt utsatthet
- Inskränkt delaktighet inom viktiga livsområden

(Tideman, 2000; Umb-Carlsson & Sonnander, 2005; Snell et al, 2009; Thompson et al., 2009; Greenspan, Switzky & Woods, 2011; Arvidsson, 2013; Kuosmanen & Starke M, 2015; J. Arvidsson, 2016;).

Delaktighet

- En sociologisk/rättslig aspekt (tillgänglighet) och en psykologisk (upplevelsen) av olika livssituationer
- En reflektion av en individs fungerande i sin vardag
- Positivt kopplat till hälsa, välbefinnande och lärande
- En förutsättning för och/eller en väg till inkludering

(WHO, 2001; 2007; Arvidsson et al, 2012; 2014; Imms et al, 2016)

Att mäta/bedöma delaktighet

- Delaktighet (inga upplevda problem): Något som görs ofta och som personen tycker är viktig att få göra/vill göra
- Delaktighetsinskränkning (upplevda problem): Något som görs sällan eller aldrig, men som personen skulle vilja göra/tycker är viktig att få göra
- I vardagsaktiviteter

(Arvidsson et al, 2012; 2014)

Kapitel 1 – Lärande och tillämpa kunskap

1. Se på TV eller se en film?
2. Lyssna på musik?
3. Läs en tidning?
4. Läs en bok?
5. Skrivna för hand?
6. Skrivna på dator?

Kapitel 2 – Allmänna uppgifter och krav

7. Vakna på morgonen?
8. Komma i tid till jobbet/skolan?
9. Passa andra tider?
10. Gå och lägga dig på kvällen?
11. Hantera stress?

Kapitel 3 – Kommunikation

12. Förstå innehållet i en dagstidning?
13. Förstå ett nyhetsprogram på TV?
14. Förstå vad som sägs på radion?
15. Delta i en diskussion?
16. Skrivna brev till en myndighet/sjukvården etc?
17. Använda dig av en vanlig telefon?
18. Använda dig av mobiltelefon (för att prata)?
19. Använda dig av e-post/SMS?

Kapitel 4 – Förflyttning

20. Plocka upp en liten sak som du tappat?
21. Gå en promenad?
22. Cykla en runda?
23. Åka bil?
24. Åka buss, tåg eller flyg?
25. Köra bil?

Kapitel 5 – Personlig vård

26. Tvätta dig eller duscha?
27. Borsta tänderna?
28. Sköta hår och naglar?
29. Gå på toaletten?
30. Klä på och av dig?
31. Äta och dricka?
32. Veta vad du skall äta för att må bra?
33. Veta hur du skall sköta dig själv för att hålla dig frisk?

Kapitel 6 – Hemliv

34. Bo hur du vill?
35. Handla det du vill ha?
36. Laga din egen mat?
37. Tvätta dina kläder själv?
38. Städa själv?
39. Laga dina kläder om de går sönder?
40. Byta en glödlampa som är trasig/byta gardiner?
41. Hjälpa någon annan som ber om hjälp (med t.ex. matlagning)?

Kapitel 7 – Mellanmänniska interaktioner och relationer

42. Umgås med vänner?
43. Vara med människor du inte känner?
44. Skaffa nya vänner?
45. Förstå vad andra människors kroppsspråk?
46. Umgås med medboende/klasskamrater/arbetskamrater?
47. Umgås med personal/lärare?
48. Umgås med dina föräldrar (eller motsvarande)?
49. Umgås med dina syskon?
50. Umgås med grannar?
51. Ta kontakt med en människa du vill prata med/är nyfiken på?
52. Ha en pojkvän eller flickvän (partner)?

Kapitel 8 – Viktiga livsområden

53. Gå i skolan/utbilda dig?
54. Ha en praktikplats?
55. Arbeta och tjäna pengar?
56. Betala dina räkningar?
57. Ta hand om dina pengar själv?

Kapitel 9 – Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv

58. Vara med i en klubb/förening?
59. Spela spel/delta i lekar?
60. Delta i idrott?
61. Delta i kultur (t.ex. teater, spela musik)?
62. Ha en hobby (sy, måla mm.)?
63. Gå på restaurang/kafé?
64. Gå på bibliotek?
65. Gå på bio?
66. Gå i kyrkan/gå på politiska möten?
67. Vara ute i naturen?
68. Åka på semester?

Delaktighetsinskränkning (problem)

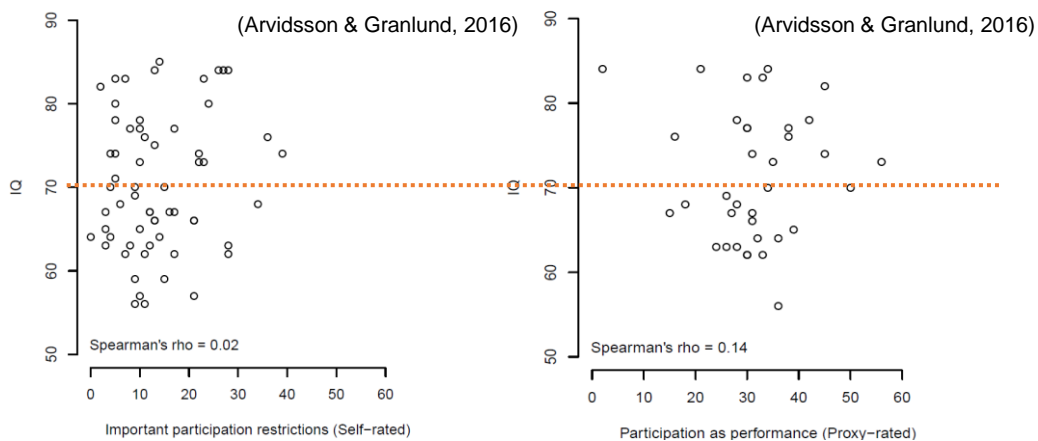
- För personer (16-45 år) med lindrig intellektuell funktionsnedsättning:
 - Umgås med vänner, föräldrar/vårdnadshav, syskon
 - Vara med i en klubb/förening, delta i idrott/kultur
 - Vara ute i naturen, Åka på semester
 - Besöka restaurang/kafé, Bo som man vill
 - Arbeta med lön, Köra bil
 - Hantera stress

(Arvidsson et al, 2014)

IK i relation till delaktighet/inskränkning (IK 55-85)

Inlärningskapacitet (dynamiska kognitiva mått) är bättre på att förklara vardagsfungerande och skolprestation

		HART	IK
Test	Kemipro	.57**	.30
	IK	-.18	
Lärobedömning	Inlärningskap.	.48*	.01
	Matematik	.30	-.06
	Modersmål (franska)	.00	-.17

*) $p < 0.05$; **) $p < 0.01$

Tiekstra et al, 2009

Övergripande syften

- Att pröva och utveckla metoder som på olika sätt syftar till att främja delaktighet, hälsa och välbefinnande för personer med intellektuell funktionsnedsättning.
- På olika sätt undersöka hur ett optimalt lärande kan se ut för elever på gymnasiesärskolan eller lärvux/särvux och om det stöd som erbjuds är tillräckligt anpassat till den enskilde elevens förutsättningar.

Ökad social delaktighet

- ESCAPE-NOW (Hickson & Khemka, 2013; 2015)
(An Effective Strategy-based Curriculum For Abuse Prevention And Empowerment For People with Developmental Disabilities)
- En 12-gångers gruppintervention för personer med intellektuell funktionsnedsättning som lär ut:
 - hur deltagarna kan förstå socialt riskfyllda situationer
 - en 4-stegsmodell för effektivt beslutsfattande i sociala situationer

”Mät-studie”

- Hur ser relationen ut mellan kognitiv inlärningspotential och IK?
- Hur ser relationen ut mellan
 - a) kognitiv inlärningspotential och IK
 - b) självskattad metakognition, upplevelse av social delaktighet, delaktighet i det egna lärandet, upplevelse av inkludering i skolan och skolprestation i form av betyg i kärnämnen?
- Kan kognitiv inlärningspotential, bättre än IK förklara elevernas upplevelse av social delaktighet, delaktighet i det egna lärandet, upplevelse av inkludering i skolan och skolprestation i form av betyg i kärnämnen?
- Kan metakognition och/eller social delaktighet förklara variation i kognitiv inlärningspotential och/eller skolprestation?

Intervjustudie

- Undersöka hur lärarna/pedagogerna beskriver att de gör för att matcha elevernas stödbehov och inlärningspotential för att i förlängningen optimera elevernas möjlighet till full delaktighet i samhället
- Hur beskriver elevernas lärare/pedagogerna att de gör för att matcha elevernas stödbehov och inlärningspotential i undervisningssituationen på gymnasiesärskolan?
- Vilka egenskaper hos eleverna beskriver lärare/pedagogerna att de tar fasta på när de planerar undervisningssituationen för eleverna?

Tack för visad uppmärksamhet!

katarina.florin@hig.se

patrik.arvidsson@regiongavleborg.se

INSTITUTET FÖR HANDIKAPPVETENSKAP
SWEDISH INSTITUTE FOR DISABILITY RESEARCH

Region
Gävleborg